

Małgorzata Kaniewska

Sprawozdanie z konferencji "Między
Bali a Poznaniem : Polska wobec
zmian klimatu :
nauka-gospodarka-polityka-społeczeństwo"
: Warszawa, 14.05.2008 r.

Studia Ecologiae et Bioethicae 6, 605-608

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sprawozdanie z konferencji *Między Bali a Poznaniem. Polska wobec zmian klimatu: nauka-gospodarka-polityka-społeczeństwo*

Warszawa, 14.05.2008 r.

14 maja 2008 roku w Pałacu Kultury i Nauki odbyła się konferencja pt.: „Między Bali a Poznaniem. Polska wobec zmian klimatu: nauka-gospodarka-polityka-społeczeństwo”. Była to trzecia konferencja poświęcona zmianom klimatu, zorganizowana z okazji obchodów Dnia Ziemi 2008 (pierwsza odbyła się w Bibliotece Narodowej w Warszawie, druga w Kampinoskim Parku Narodowym w Izabelinie).

Uroczystego powitania uczestników oraz wprowadzenia do sesji dokonali dr Anna Kalinowska i dr Witold Lenart z Uniwersyteckiego Centrum Badań nad Środowiskiem Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego oraz dr Janusz Radziejowski z Wszechnicy Polskiej Szkoły Wyższej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie. Program konferencji został podzielony na cztery panele:

I panel – Nauka, moderator: dr Anna Kalinowska,

— „Czy w Polsce notujemy wzrost temperatury i inne przejawy ocieplenia klimatu?” dr Krzysztof Olszewski, dr Bożena Kicińska z Wydziału Geografii Uniwersytetu Warszawskiego,

— „Polskie badania geofizyczne wyjaśniające zmiany klimatu” dr hab. Konrad Bajer z Wydziału Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego,

II panel – Gospodarka, moderator: dr Janusz Radziejowski,

— „Gospodarka – złe i dobre strony globalnych zmian klimatu” dr Witold Lenart z Uniwersyteckiego Centrum Badań nad Środowiskiem Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego,

— „Przedsiębiorstwa energetyczne wobec wyzwań zmian klimatu” Roman Szramka z Jes Energy Sp. Z o.o., III panel – Polityka, moderator: dr Witold Lenart,

— „Polityka i rozwój- konflikt racji państw wobec zmian klimatu” dr Janusz Radziejowski z Wszechnicy Polskiej,

— „Polska polityka dotycząca zmian klimatu” dr Jacek Jaśkiewicz z Ministerstwa Środowiska IV panel – Społeczeństwo, moderator: dr Witold Lanart,

— „Rola organizacji pozarządowych w działaniach ograniczających emisję gazów cieplarnianych” dr Zbigniew Karaczun ze Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie,

— „Jak dotrzeć do obywateli – czy edukacja radzi sobie z wyzwaniami globalnych zmian środowiska?” dr Anna Kalinowska z Uniwersyteckiego Centrum Badań nad Środowiskiem Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego.

Pierwszym prelegentem był dr Krzysztof Olszewski, który starał się odpowiedzieć na pytanie: „Czy w Polsce notujemy wzrost temperatury i inne przejawy ocieplenia klimatu?”. Na samym początku swojego wystąpienia podkreślił, że odpowiedź nie jest wcale łatwa, gdyż zmiany klimatu na Ziemi odbywały się cały czas. Pytaniami kluczowym wydają się: jakiej natury są to zmiany? Co jest bardziej efektywne – przyroda czy człowiek?. Od wielu lat trwają na tym polu burzliwe dyskusje. Czy jednak w Polsce obserwujemy zmiany klimatu? Dr Krzysztof Olszewski stwierdził, że zmiany klimatu są dosyć widoczne na całej kuli ziemskiej, sięgają one nawet 1 °C. W Warszawie można zauważyć wyraźny trend wzrostowy (szybciej przyrasta temperatura w zimnej porze roku czyli sezonie grzewczym, mniejszy przyrost występuje natomiast w letniej porze). Szacuje się, że średnia roczna temperatura w Warszawie wzrasta o 0,7 °C/100 lat. Prelegent przetoczył dowód przemawiający za ociepleniem klimatu: najmroźniejsze styczenie ($t < -10$ °C) występowały głównie w XIX wieku, najcieplejsze ($t > 2$ °C) natomiast w II połowie XX wieku. Zmiany te powodują wydłużenie się okresu wegetacyjnego (w centralnej Polsce o 5 dni, a na obrzeżach kraju o 10 dni). Według prognoz średnia temperatura w Warszawie w lecie do roku 2075 przekroczy 20 °C, obecnie wynosi ona 17-18 °C. Dr Krzysztof Olszewski wskazał głównie przykłady jakie niesie za sobą globalne ocieplenie w stosunku do roślinności. Zwrócił uwagę na wydłużenie okresu wegetacyjnego, rozszerzenie się występowania kukurydzy i winorośli, a także na zmianę składu drzew (przewiduje się, że z obszaru Polski mogą zniknąć drzewa iglaste, z kolei drzewa liściaste będą wypierane przez trawy). Swoje wystąpienie skończył stwierdzeniem, że naukowcy cały czas spierają się o przyczyny zmian klimatycznych zachodzących na Ziemi i tak naprawdę ciężko jest określić czy przyczyną są wyłącznie procesy naturalne, czy też wpływ na klimat wywiera także działalność człowieka.

Drugim prelegentem w panelu „Nauka” był dr Konrad Bajer, który podkreślił, że fizycy są niezwykle wrażliwi na obszary badań, które mają duży oddźwięk w świadomości społeczeństwa. Zmiany klimatu są traktowane poważnie przez polityków i społeczeństwo, znacznie poważniej niż wiele tematów w przeszłości. Odczuwany strach przed zmianami klimatycznymi, wynika prawdopodobnie stąd, że uważamy, że to ludzie mają wpływ na zachodzące zmiany. Prelegent zauważył, że wiele polskich ośrodków naukowych (AGH, UMK, UAM) prowadzi badania zajmujące się paleoklimatologią, klimatem historycznym, mechanizmami kształtującymi klimat na ziemi oraz wpływem zachodzących zmian na przyrodę. Polskie dokonania znajdują się w czołówce światowych prac. Optymistycznym stwierdzeniem kończącym wystąpienie było: „ocieplenie klimatu jest, być może szczęśliwszym z dwóch możliwych kierunków zmian, gdyż o wiele trudniej byłoby nam się przystosować do życia na planecie pokrytej lodem”.

Panel II „Gospodarka” swoim wystąpieniem „Gospodarka- złe, obojętne i dobre następstwa globalnych zmian klimatycznych” zapoczątkował dr Witold Lenart, który zaznaczył, że wiele dziedzin życia może ulec zmianie, na skutek globalnego ocieplenia. Bardzo prawdopodobna wydaje się przebudowa mapy gospodarczo-politycznej świata, zmieni się dostęp do wód terytorialnych, problemem staną się obszary zato-

pione przez morza i oceany, może nastąpić klimatyczne wzmocnienie separatyzmów. Problem może również dotyczyć dostępu do materiałów budowlanych, surowców żywnościowych, wody, paliw kopalnych. Pojawi się także dylemat wiążący się z monopolizacją produkcji energii elektrycznej i przesyłu prądu. Prelegent przedstawił szereg interesujących przykładów wpływu zmian klimatycznych na infrastrukturę, transport, budownictwo, gospodarkę żywnościową, turystykę. Zwrócił uwagę, że problem zmian klimatu powinien wymóc realizację inwestycji proekologicznych (m.in. bezemisyjnych instalacji, oszczędnego gospodarowania energią).

Roman Szramka w referacie „Przedsięwzięcia energetyczne wobec wyzwań zmian klimatu” przedstawił założenia „Pakietu Energetyczno-Klimatycznego” opublikowanego przez Komisję Europejską 23.01.2008 roku, który przyjmuje obniżenie w Europie emisji gazów cieplarnianych do 2020 roku o co najmniej 20% w stosunku do 1990 roku, a do roku 2050 o 60-80%. Aby osiągnąć wyżej wymienione cele niezwykle istotne wydaje się ustalenie jednolitego pułapu emisji dwutlenku węgla w krajach Unii Europejskiej, ale również wypracowanie takich stanowisk sprzyjających rozwojowi alternatywnych źródeł energii m.in. budowy biogazowni czy też elektrowni jądrowych.

Dr Janusz Radziejowski w wystąpieniu „Polityka i rozwój – konflikt racji państw wobec zmian klimatu” w III Panelu „Polityka” starał się przedstawić rozwiązania sprzyjające ochronie klimatu. Wiadome jest, że trzeba ograniczyć emisję gazów cieplarnianych. Nie jesteśmy jednak w stanie dowiedzieć się jakie są rzeczywiste deklaracje emisji dwutlenku węgla przez poszczególne kraje. Wydaje się także, że ograniczenie emisji gazów cieplarnianych przez kraje europejskie nie wystarczy, gdyż następujący rozwój krajów trzeciego świata powoduje emisję, której nie da się zniwelować. Kolejnym problemem może być stopień zaangażowania się państw w politykę ochrony klimatu. Pogodzenie interesów wszystkich państw może być sprawą nieosiągalną. Z kolei dr Jacek Jaśkiewicz w „Polityce klimatycznej Polski” przedstawił założenia i najważniejsze dokumenty związane z ochroną klimatu takie jak: dyrektywa „Europejski System Handlu Emisjami” z 2003 roku, „Pakiet Energetyczno-Klimatyczny” z 2008 roku. Zwrócił uwagę jak istotna jest idea zrównoważonego rozwoju w polityce ochrony klimatu.

Ostatni panel „Społeczeństwo” zapoczątkował dr Zbigniew Karaczun referatem „Rola organizacji pozarządowych w ochronie klimatu i ograniczaniu emisji gazów cieplarnianych”. Na wstępie swojego wystąpienia stwierdził, że zmiany klimatu są faktem, nie tylko z punktu przyrodniczego, ale także gospodarczego i społecznego. Szacuje się, że ok. 1200 przedsiębiorstw musi ograniczyć emisję dwutlenku węgla i dostosować się do polityki ochrony klimatu. Prelegent przedstawił, co rozumie się przez pojęcie pozarządowe organizacje ekologiczne (POE). Omówił ich cechy charakterystyczne (założone przez obywateli lub ich grupy, działają w interesie publicznym i nie dla zysku, podejmują działania trudne dla polityków i biznesu) oraz rolę jaką powinny pełnić (edukacja i wzrost świadomości społeczeństwa, lobbing polityczny, praktyczne działania). Dr Zbigniew Karaczun stwierdził, że brakuje edukacji w mediach, prasie na temat skutków globalnego ocieplenia. Same organizacje poza-

rządowe bez udziału społeczeństwa, polityków nie są w stanie nic osiągnąć. Prelegent był zaniepokojony brakiem zainteresowania rządu i polityków Konferencją Stron Konwencji Klimatycznej i Protokołu z Kioto (COP 14/MOP 4), która ma się odbyć na początku grudnia tego roku w Poznaniu. Swoje wystąpienie podsumował zadaniami jakie stoją przed pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, zaliczył do nich m.in. wzrost świadomości odpowiedzialności polski za ochronę klimatu, rzetelne przygotowanie COP 14/MOP 4 oraz organizację „pozarządowego” COP/MOP.

Kończącym konferencję wystąpieniem był referat dr Anny Kalinowskiej, która zastanawiała się „Czy edukacja radzi sobie z problemami globalnymi?”. Prelegentka zauważyła, że problem zmian klimatu to sytuacja globalna, którą ciężko jest zrozumieć i wyjaśnić. Alarmujący wydaje się fakt braku patrzenia na ten problem w duchu zrównoważonego rozwoju. Nie mówi się nic o narzędziach, sposobach, możliwościach docierania do społeczeństwa. Dr Anna Kalinowska podkreśliła, że cała edukacja musi mieć włączony element poświęcony zmianom klimatycznym. Niezwykle istotne jest prowadzenie projektów międzynarodowych poruszających tę problematykę takich jak: Zero Carbon City, Globe, GAP Ekozespoły, Projekty British Council. Należy także zwrócić uwagę na bariery sukcesów w edukacji: brak łączności pomiędzy edukacją globalną a edukacją środowiskową, brak właściwego zrozumienia czym jest edukacja dla zrównoważonego rozwoju, małe zaangażowanie mediów i środowisk opiniotwórczych, nie wykorzystywanie atrakcyjnych form przekazu (niebanalne filmy, wystawy).

Podsumowania konferencji dokonał dr Witold Lenart wraz z dr Anną Kalinowską, którzy podziękowali za liczne przybycie słuchaczom (wśród których dużą grupę stanowili studenci ochrony środowiska Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego). Stwierdzili, że potrzebna jest organizacja tego typu konferencji, by skutecznie walczyć z nieświadomością ekologiczną, gdyż kwestia zmian klimatu, jest sprawą dotyczącą całego społeczeństwa, nie tylko polityków. Dr Witold Lenart kończąc konferencję, życzył wszystkim „Ciepła ludziom, nie planecie”.